

Силабус освітнього компонента

Програма навчальної дисципліни

Технічні засоби теплофізичного експерименту

Шифр та назва спеціальності

144 – Теплоенергетика

Інститут

ННІ Енергетики, електроніки та електромеханіки

Освітня програма

Промислова та комунальна теплоенергетика.
Енергетичний менеджмент та енергоефективність

Кафедра

Теплотехніки та енергоефективних технологій (123)

Рівень освіти

Магістр

Тип дисципліни

Профільна, Вибіркова

Семестр

1

Мова викладання

Українська

Викладачі, розробники

Кунденко Микола Петрович

mykola.kundenko@khpі.edu.ua

доктор технічних наук, професор, завідувач кафедри теплотехніки та енергоефективних технологій НТУ «ХПІ».

Автор понад 200 наукових і навчально-методичних праць. Провідний лектор з дисциплін: «Основи наукових досліджень», «Нетрадиційні та поновлювальні джерела енергії» та інші

[Детальніше про викладача на сайті кафедри](#)

Загальна інформація

Анотація

Навчальна дисципліна спрямована на отримання знань, вмінь та навичок, що дає змогу планувати і виконувати експериментальні дослідження за допомогою сучасних методик і обладнання, оцінювати точність і надійність результатів, робити обґрунтовані висновки..

Мета та цілі дисципліни

Систематизація і узагальнення студентами досвіду в області аналізу та синтезу при виборі раціональних рішень, вирішення питань оптимізації енергетичних, фінансових та сировинних ресурсів в процесі проектування сучасних систем енергозабезпечення. Освоїти алгоритм та конструктивні принципи підготовки проектної документації, яка забезпечує системам енергозбереження, оптимальну експлуатацію з високими параметрами для споживача.

Формат занять

Лекції, практичні заняття, самостійна робота, консультації. Підсумковий контроль – іспит.

Компетентності

ІК-1. Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми в теплоенергетичній галузі або в процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

ЗК-1. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК-2. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-3. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ФК-7. Здатність здійснювати інноваційну діяльність в теплоенергетиці

ФКС-4. Здатність до визначення потреби виробництва в паливно-енергетичних ресурсах, підготовці обґрунтувань технічного переозброєння, розвитку енергогосподарства, реконструкції та модернізації підприємств – джерел енергії та систем енергопостачання.

Результати навчання

ПРН-1. Аналізувати, застосовувати та створювати складні інженерні технології, процеси, системи і обладнання відповідно до обраного напрямку теплоенергетики.

ПРН-8. Обґрунтовувати вибір та застосування матеріалів, обладнання та інструментів, інженерних технологій і процесів з урахуванням їх характеристик і властивостей, вимог до кінцевого продукту, а також нетехнічних аспектів.

ПРН-11. Оцінювати і забезпечувати якість об'єктів і процесів теплоенергетики.

ПРН-16. Аналізувати і оцінювати проблеми теплоенергетики, пов'язані із розвитком нових технологій, науки, суспільства та економіки.

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 120 год. (4 кредитів ECTS): лекції – 32 год., практичні заняття – 16 год., самостійна робота – 72 год.

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

«Технічна термодинаміка», «Тепломасообмін», «Гідрогазодинаміка.»

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

Переважають застосовуються структурно-логічні технології: поетапна організація навчання, що забезпечує логічну послідовність постановки і вирішення дидактичних завдань на основі поетапного відбору їх змісту, форм, методів і засобів із урахуванням діагностування результатів навчання. Лекції проводяться інтерактивно з використанням мультимедійних технологій. На заняттях застосовані комп'ютерні, мультимедійні технології. Під час такого освітнього процесу студент може комунікувати з викладачем он-лайн, вирішувати творчі, проблемні завдання, моделювати ситуації, включаючи аналітичне і критичне мислення, знання, пошукові здібності.

Програма навчальної дисципліни

Теми лекційних занять

ТЕМА 1. Вступ до навчальної дисципліни «Технічні засоби теплофізичного експерименту».

Предмет вивчення і задачі дисципліни «Технічні засоби теплофізичного експерименту», структура курсу. Література.

ТЕМА 2. Метрологічні характеристики засобів вимірів.

Види, методи й засоби вимірів. Погрішності вимірів, їхня класифікація.

Метрологічні характеристики засобів вимірів.

ТЕМА 3. Електричні методи вимірів неелектричних величин.

Електричні методи вимірів неелектричних величин. Перетворювачі неелектричних величин в електричні - реостатні, тензо- і терморезисторні, індуктивні, ємнісні, фото-, п'єзоелектричні, термоелектричні. Оцінка точності вимірювальних приладів.

ТЕМА 4 Вимір тиску й вакууму.

Вимір тиску й вакууму. Основні способи й засоби. Рідинні й грузопоршневі прилади. Деформаційні прилади тиску. Електричні датчики. Прилади для виміру вакууму.

ТЕМА 5. Вимір температур.

Вимір температур. Фізичні основи температурних вимірів. Температурні шкали. Види термометрів - рідинно-скляні, манометричні, термоперетворювачі опору, термоелектричні перетворювачі, температурні індикатори, пірометри випромінювання. Динамічні характеристики термометрів.

ТЕМА 6. Вимір швидкості й витрати рідини й газу.

Вимір швидкості й витрати рідини й газів. Пневмометричні трубки. Термоанемометрія. Вимір витрат газу й рідини.

ТЕМА 7. Оптичні методи виміру параметрів потоку.

Оптичні методи виміру параметрів потоку. Фізичні основи методів. Тіньовий метод. Шлирен-метод Теплера. Інтерферометричні методи. Лазерна анемометрія. Доплеровські методи. Використання голографічних методів у теплофізичному експерименті.

ТЕМА 8. Методи визначення термічних властивостей речовин.

Методи визначення щільності рідин і газів. Визначення поверхневого натягу й кутів змочування. Визначення тиску насичених пар. Визначення температури плавлення.

ТЕМА 9. Методи визначення калоричних властивостей речовин.

Методи визначення калоричних властивостей речовин. Визначення калоричних властивостей рідин і газів. Визначення теплоти плавлення й паротворення. Визначення теплопровідності речовин.

ТЕМА 10. Трубопроводи і арматура теплофізичних стендів.

Вимоги до трубопроводів і арматури, загальний підхід до їх вибору для використання в стенді конкретного призначення. Конструкційні матеріали трубопроводів і арматури. Критерії оцінки і класи негерметичності. Ущільнення нерухомих з'єднань. Ущільнення з'єднань пар обертального руху. Клапанні ущільнення. Щілисті ущільнення. Матеріали ущільнень. Перевірочний міцностний розрахунок трубопроводів, арматура, кінцевих елементів. Основи розрахунку ущільнень.

Теми практичних занять

ТЕМА 1. Обробка результатів прямих вимірювань.

ТЕМА 2 Обробка результатів непрямих вимірювань.

ТЕМА 3 Планування експерименту.

ТЕМА 4 Методи виміру тиску.

ТЕМА 5 Вимір температур. Градування термометрів.

ТЕМА 6 Вимір витрат газу й рідини.

ТЕМА 7 Вимір теплоємності й теплопровідності

ТЕМА 8 Ознайомлення з сучасними засобами вимірювання та управління теплотехнічними стендами

Теми лабораторних робіт

Лабораторні роботи не передбачені навчальним планом.

Самостійна робота

Курс передбачає виконання індивідуального завдання, яке присвячене визначенню термічних властивостей речовин.

Результат розрахунків оформлюється у письмовий звіт.

Студентам також рекомендуються додаткові матеріали (відео, статті) для самостійного вивчення та аналізу.

Література та навчальні матеріали

Основна література:

1. Теплотехнічні вимірювання і прилади : навч. посіб. / А. Ф. Курилов, В. М. Козін. – Суми : Сумський державний університет, 2015. – 189 с.

2. . Денісов А. К. Теплотехнічні вимірювання та прилади : навчальний посібник / А. К. Денісов, С. А. Денісов. – Рівне : НУВГП, 2013. – 184 с

3. . Метрологія та вимірювальна техніка : навчальний посібник / В. В. Кухарчук, В. Ю. Кучерук, В. П. Долгополов, Л. В. Грумінська. – Вінниця : УНІВЕРСУМ–Вінниця, 2004. – 252 с
4. . Поліщук Є.С., Дорожовець М.М., Яцук В.О. та ін. Метрологія та вимірювальна техніка: Підручник / Є.С. Поліщук, М.М. Дорожовець, В.О. Яцук, В.М. Ванько, Т.Г. Бойко; За ред. Проф. Є.С. Поліщука. – Львів: Видавництво «Бескид Біт», 2003. – 544 с

Додаткова література:

1. . Методи та засоби експериментальних досліджень : навч. посіб. / Г.Б. Параска, Д.В. Прибега, П.С. Майдан. – Київ : Кондор-Видавництво, 2017. – 138 с.
2. . Метрологічне забезпечення вимірювань і контроль / [Володарський Є. Т., Кухарчук В. В., Поджаренко В. О., Сердюк Г. Б.] – Вінниця : ВДТУ, 2001. – 219 с.
3. Науковий журнал "Вимірювальна техніка та метрологія". – Режим доступу: <http://science.lpnu.ua/uk/istcmtm>.

Система оцінювання

Критерії оцінювання успішності студента та розподіл балів

100% підсумкової оцінки складаються з результатів оцінювання у вигляді екзамену (40%) та поточного оцінювання (60%).
Екзамен: письмове завдання (2 запитання з теорії + розв'язання задачі) та усна доповідь.
Поточне оцінювання: 2 онлайн тести та розрахункове завдання (по 20%).

Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

Норми академічної етики і політика курсу

Студент повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту. Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті: <http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/>

Погодження

Силабус погоджено

15.06.2023

Завідувач кафедри
Микола КУНДЕНКО

15.06.2023

Гарант ОП
Олександр КОШЕЛЬНИК